

80
EL

FACTS

Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία

Εκτίμηση κινδύνου – ρόλοι και ευθύνες

Η ασφάλεια και η υγεία των εργαζομένων στην Ευρώπη προστατεύεται μέσω μιας προσέγγισης βασισμένης στην εκτίμηση και τη διαχείριση κινδύνου. Προκειμένου να διεξαχθεί επιτυχής εκτίμηση κινδύνου στο χώρο εργασίας, απαιτείται από όλους όσους συμμετέχουν στη διαδικασία η σαφής κατανόηση του **νομικού πλαισίου**, των **βασικών εννοιών**, της **διαδικασίας εκτίμησης κινδύνου** και του **ρόλου** που πρόκειται να διαδραματίσουν οι **βασικοί παράγοντες** που συμμετέχουν στη διαδικασία (*).

Νομικό πλαίσιο

Ο ρόλος-κλειδί που διαδραματίζει η εκτίμηση κινδύνου διατυπώνεται στην οδηγία-πλαίσιο της ΕΕ (*). Οι εργοδότες έχουν το γενικό καθήκον να διασφαλίζουν την ασφάλεια και την υγεία των εργαζομένων σε κάθε σχετική με την εργασία πτυχή. Οι εκτιμήσεις κινδύνου επιτρέπουν στους εργοδότες να λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα για την προστασία της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων τους. Τα μέτρα αυτά περιλαμβάνουν:

- πρόληψη των επαγγελματικών κινδύνων
- παροχή πληροφοριών και εκπαίδευσης στους εργαζομένους
- διασφάλιση της οργάνωσης και παροχή των μέσων που θα επιτρέψουν την εφαρμογή των απαραίτητων μέτρων.

Η οδηγία-πλαίσιο έχει μεταφερθεί στην εθνική νομοθεσία. Τα κράτη μέλη, ωστόσο, διατηρούν το δικαίωμα επιβολής πιο δεσμευτικών διατάξεων για την προστασία των εργαζομένων τους (συμβουλευτείτε τη νομοθεσία της χώρας σας σχετικά) (**).

Τι είναι η εκτίμηση κινδύνου;

Η εκτίμηση κινδύνου είναι η διαδικασία αξιολόγησης των κινδύνων για την ασφάλεια και την υγεία των εργαζομένων που προκύπτουν από υπαρκτούς κινδύνους (πηγές κινδύνου) στο χώρο εργασίας. Αποτελεί μια συστηματική εξέταση όλων των πτυχών της εργασίας η οποία μελετά:

- τι θα μπορούσε να προκαλέσει τραυματισμό ή βλάβη

- εάν θα μπορούσαν να εξαλειφθούν οι πηγές κινδύνου και, εάν όχι,
- ποια μέτρα πρόληψης και προστασίας έχουν θεσπιστεί ή θα μπορούσαν να θεσπιστούν για τον έλεγχο των πιθανών κινδύνων.

Να θυμάστε:

- πηγή κινδύνου είναι οτιδήποτε μπορεί να προκαλέσει βλάβη — υλικά εργασίας, εξοπλισμός, μέθοδοι ή πρακτικές εργασίας
- ο κίνδυνος εκφράζει την πιθανότητα, μεγάλη ή μικρή, να υποστεί κάποιος σωματική ή άλλη βλάβη από κάποια πηγή κινδύνου.

Πώς εκτιμώνται οι κίνδυνοι

Οι κατευθυντήριες αρχές οι οποίες πρέπει να ληφθούν υπόψη καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας εκτίμησης κινδύνου (*) μπορούν να χωριστούν σε μια σειρά βημάτων.

Βήμα 1 — Προσδιορισμός των πηγών κινδύνου καθώς και των ατόμων που απειλούνται από αυτές

Αναζήτηση στον εργασιακό χώρο εκείνων των παραγόντων οι οποίοι θα μπορούσαν να προκαλέσουν βλάβη και προσδιορισμός των εργαζομένων οι οποίοι μπορεί να εκτίθενται σε κάποια πηγή κινδύνου.

Βήμα 2 — Εκτίμηση των κινδύνων και καθορισμός προτεραιοτήτων

Υπολογισμός των πηγών κινδύνου (της σοβαρότητάς τους, της πιθανότητάς τους, κ.λπ.) και καθορισμός προτεραιοτήτων με βάση τη σοβαρότητα του κάθε κινδύνου. Είναι απαραίτητο να δοθεί προτεραιότητα σε οποιαδήποτε δράση στοχεύει στην εξάλειψη ή την πρόληψη των κινδύνων.

Βήμα 3 — Λήψη αποφάσεων σχετικά με προληπτική δράση

Προσδιορισμός των κατάλληλων μέτρων ώστε οι κίνδυνοι να εξαλειφθούν ή να τεθούν υπό έλεγχο.

Βήμα 4 — Ανάλυση δράσης

Θέσπιση μέτρων πρόληψης και προστασίας μέσω ενός σχεδίου που θα καθορίζει προτεραιότητες (το πιθανότερο είναι να μην μπορούν να διευθετηθούν άμεσα όλα τα προβλήματα) και καθορισμός του ποιος κάνει τι και πότε, πότε πρέπει να ολοκληρωθεί μια διαδικασία και ποια μέσα διατίθενται ώστε τα μέτρα να τεθούν σε εφαρμογή.

Βήμα 5 — Παρακολούθηση και αναθεώρηση

Η εκτίμηση πρέπει να αναθεωρείται ανά τακτά διαστήματα, ώστε να διασφαλίζεται η ενημερότητά της. Πρέπει να αναθεωρείται όποτε προκύπτουν σημαντικές αλλαγές στον οργανισμό (επιχείρηση) ή ως αποτέλεσμα των πορισμάτων έρευνας σχετικά με κάποιο ατύχημα ή παρ' ολίγον ατύχημα (**).

(*) Το περιεχόμενο του παρόντος τεχνικού δελτίου βασίζεται στο *Υπόμνημα για την εκτίμηση των επαγγελματικών κινδύνων*, Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 1996.

(**) Οδηγία 89/391/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 12ης Ιουνίου 1989 σχετικά με την εφαρμογή μέτρων για την προώθηση της βελτίωσης της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων κατά την εργασία.

(*) Ελλάδα: <http://www.yypakp.gr/index.php?ID=ieBjksZtRNp18HK9#3964>, Κύπρος: http://www.mlsi.gov.cy/mlsi/dli/dli.nsf/dmllegislation_gr/dmllegislation_gr?OpenDocument

(*) Ακόμη και αν η διαδικασία εκτίμησης κινδύνου στη χώρα σας χωρίζεται σε περισσότερα ή λιγότερα βήματα, ή κάποια βήματα είναι διαφορετικά, οι κατευθυντήριες αρχές πρέπει να είναι οι ίδιες.

(*) Ως «παρ' ολίγον ατύχημα» νοείται ένα απρόοπτο συμβάν το οποίο δεν προκάλεσε μεν τραυματισμό, ασθένεια ή ζημία αλλά θα μπορούσε να τα έχει προκαλέσει.

Ποιος κάνει τι;

Ο **εργοδότης** έχει καθήκον:

- να διασφαλίζει την ασφάλεια και την υγεία των εργαζομένων ως προς όλες τις πτυχές της εργασίας
- να οργανώσει την εκτίμηση κινδύνου·
- να επιλέξει το άτομο ή τα άτομα που θα πραγματοποιήσουν την εκτίμηση και να είναι σίγουρος ότι τα προσόντα και οι ικανότητές τους είναι επαρκή·
- να εκτιμήσει τους κινδύνους και να εφαρμόσει μέτρα προστασίας
- να συμβουλευτεί τους εργαζόμενους ή τους εκπροσώπους τους σχετικά με την οργάνωση της εκτίμησης κινδύνου, όπως και τα άτομα που θα πραγματοποιήσουν την εκτίμηση και θα εφαρμόσουν τα μέτρα προστασίας
- να έχει στην κατοχή του μια εκτίμηση των κινδύνων·
- να καταρτίσει αρχεία εκτίμησης είτε αφού συμβουλευτεί τους εργαζόμενους και/ή τους εκπροσώπους τους είτε ακόμη και με τη βοήθειά τους και να καθιστά τα αρχεία διαθέσιμα σε αυτούς
- να διασφαλίζει ότι όλοι όσοι επηρεάζονται είναι ενήμεροι για κάθε πηγή κινδύνου, για κάθε βλάβη στην οποία ενδεχομένως θα μπορούσαν να εκτεθούν και για όλα τα μέτρα προστασίας που έχουν ληφθεί για την πρόληψη τέτοιων βλαβών.

Το πρόσωπο ή η υπηρεσία που διενεργεί την εκτίμηση κινδύνου

Στον εργοδότη ανατίθεται η τελική απόφαση για τα άτομα ή τις υπηρεσίες που θα πραγματοποιήσουν τις εκτιμήσεις κινδύνου. Αυτό μπορεί, λαμβάνοντας πάντα υπόψη τις σχετικές διατάξεις της εθνικής νομοθεσίας, να είναι:

- ο ίδιος ο εργοδότης
- εργαζόμενοι που θα οριστούν από τους εργοδότες
- εξωτερικοί συνεργάτες και υπηρεσίες προστασίας και πρόληψης εφόσον δεν υπάρχει προσωπικό με τα αναγκαία προσόντα στο χώρο εργασίας.

Τα άτομα τα οποία ορίζονται από τον εργοδότη να αναλάβουν τις εκτιμήσεις κινδύνου θα πρέπει να έχουν τα αναγκαία προσόντα. Σε ορισμένες περιπτώσεις δεν είναι ανάγκη να είναι ειδικοί σε θέματα ασφάλειας και υγείας, ωστόσο πρέπει να μπορούν να αποδείξουν την επάρκεια των προσόντων τους διαθέτοντας:

- 1) κατανόηση της γενικής προσέγγισης στην εκτίμηση κινδύνου·
- 2) ικανότητα να την εφαρμόσουν στο χώρο εργασίας και στη διαδικασία όπου απαιτείται· αυτό μπορεί να απαιτεί:
 - α) αναγνώριση των προβλημάτων που σχετίζονται με την ασφάλεια και την υγεία·
 - β) εκτίμηση και καθορισμό προτεραιοτήτων σχετικά με την ανάγκη για δράση·
 - γ) διατύπωση των διαθέσιμων εναλλακτικών λύσεων και των συγκριτικών τους πλεονεκτημάτων προκειμένου να εξαιρεθούν ή να μειωθούν οι κίνδυνοι·
 - δ) εκτίμηση της αποτελεσματικότητάς τους
 - ε) προώθηση και δημοσιοποίηση των βελτιώσεων για την ασφάλεια και την υγεία στην εργασία, καθώς και των καλών πρακτικών·
- 3) ικανότητα να αναγνωρίζουν καταστάσεις όπου δεν διαθέτουν επαρκείς γνώσεις για να διενεργήσουν την εκτίμηση κινδύνου χωρίς πρόσθετη βοήθεια, αλλά ωστόσο έχουν τη δυνατότητα να παρέχουν συμβουλές σχετικά με την ανάγκη για περαιτέρω βοήθεια.

Οι εργαζόμενοι και οι εκπρόσωποί τους

Οι εργαζόμενοι και/ή οι εκπρόσωποί τους έχουν το δικαίωμα/καθήκον:

- να παρέχουν συμβουλές σχετικά με ρυθμίσεις στην οργάνωση της εκτίμησης κινδύνου και σχετικά με τον ορισμό των ατόμων που θα αναλάβουν να φέρουν σε πέρας τη διαδικασία·
- να συμμετέχουν στην εκτίμηση κινδύνου·

- να εφιστούν την προσοχή στους επόπτες ή τους εργοδότες σχετικά με πιθανούς κινδύνους που έχουν υποπέσει στην αντίληψή τους
- να αναφέρουν τυχόν μεταβολές στο χώρο εργασίας
- να είναι ενημερωμένοι σχετικά με τους πιθανούς κινδύνους για την ασφάλεια και την υγεία τους και τα μέτρα που απαιτούνται για την εξάλειψη ή τη μείωση των κινδύνων αυτών·
- να ζητούν από τον εργοδότη να λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα και να υποβάλλει προτάσεις για την ελαχιστοποίηση των πηγών κινδύνου ή την εξάλειψη του κινδύνου στην πηγή του·
- να συνεργάζονται για να διευκολύνουν τον εργοδότη στις προσπάθειές του να εξασφαλίσει ένα ασφαλές περιβάλλον εργασίας
- να συνδράμουν τον εργοδότη κατά την κατάρτιση των αρχείων των εκτιμήσεων.

Υπεργολάβοι/προμηθευτές

Σε περιπτώσεις όπου εργαζόμενοι από διαφορετικές επιχειρήσεις εργάζονται στον ίδιο χώρο εργασίας, οι εκτιμητές του κάθε εργοδότη μπορεί να χρειάζεται να μοιράζονται πληροφορίες σχετικά με τους πιθανούς κινδύνους και τα μέτρα που απαιτούνται για να αντιμετωπιστούν οι κίνδυνοι αυτοί.

Πηγές για την εκτίμηση κινδύνου

Υπάρχουν πολλές διαθέσιμες πηγές για να βοηθηθούν οι επιχειρήσεις κατά τη διενέργεια εκτίμησης κινδύνου. Η επιλογή της μεθόδου θα εξαρτηθεί από τις συνθήκες του περιβάλλοντος εργασίας, λ.χ. αριθμός των εργαζομένων, είδος των δραστηριοτήτων και του εξοπλισμού της εργασίας, ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του χώρου εργασίας και πιθανοί κίνδυνοι στο συγκεκριμένο περιβάλλον.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις πηγές για τη διενέργεια εκτίμησης κινδύνου διατίθενται στη διεύθυνση: <http://osha.europa.eu/topics/riskassessment>.

Συμμετοχή στην εκτίμηση κινδύνου

Οι εκτιμήσεις κινδύνου δεν πρέπει να πραγματοποιούνται μεμονωμένα μόνο από τον εργοδότη ή τον εκπρόσωπο του εργοδότη. Πρέπει να δίνεται η ευκαιρία και στους εργαζόμενους και στους εκπροσώπους τους να συμμετέχουν. Η γνώμη των εργαζομένων πρέπει να ζητείται ως μέρος της ίδιας της διαδικασίας εκτίμησης ενώ πρέπει να τους παρέχονται πληροφορίες σχετικά με τα πορίσματα που έχουν συναχθεί όπως και για τα μέτρα πρόληψης που πρόκειται να ληφθούν.

Συντονισμός μεταξύ εργοδοτών

Κατά τη διεξαγωγή εκτιμήσεων κινδύνου, πρέπει πάντοτε να λαμβάνεται υπόψη η πιθανή παρουσία στο χώρο εργασίας εργαζομένων από άλλες επιχειρήσεις (λ.χ. συνεργεία καθαρισμού, φύλακες, συντηρητές) ή άλλων που δεν ανήκουν στην επιχείρηση (λ.χ. πελάτες, επισκέπτες, περαστικοί). Αυτοί πρέπει να λογίζονται ως άτομα εκτεθειμένα σε πιθανό κίνδυνο, αλλά και ως άτομα η παρουσία των οποίων ενδέχεται να δημιουργεί νέους πιθανούς κινδύνους στο χώρο εργασίας.

Χρήση εξωτερικών υπηρεσιών στη διεξαγωγή εκτιμήσεων κινδύνου

Οποιοσδήποτε και αν αναλάβει την εκτίμηση κινδύνου —ακόμη και αν πρόκειται για εξωτερική υπηρεσία— ο εργοδότης είναι αυτός που έχει την τελική ευθύνη για αυτήν την εκτίμηση.

Περαιτέρω πληροφορίες

Το παρόν τεχνικό δελτίο εκπονήθηκε προς υποστήριξη της ευρωπαϊκής εκστρατείας 2008/09 για την εκτίμηση κινδύνου. Άλλα τεχνικά δελτία της σειράς καθώς και περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την εκτίμηση κινδύνου διατίθενται στη διεύθυνση: <http://osha.europa.eu/topics/riskassessment>. Οι πληροφορίες που διατίθενται σε αυτόν τον δικτυακό τόπο εμπλουτίζονται και ενημερώνονται συνεχώς.

Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία

Gran Vía, 33, E-48009 Bilbao

Τηλ. (+ 34) 94 479 43 60, Φαξ (+ 34) 94 479 43 83

E-mail: information@osha.europa.eu

© Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία. Επιτρέπεται η αναπαραγωγή με αναφορά της πηγής. Printed in Belgium, 2008

